

MARIBORSKI DELAVEC

Političen list.

Naročnina znaša:

Z dostavljanjem na dom ali po pošti K 5.50 mesečno,
četrtletno K 16.50.
Če si pride naročnik sam v upravništvo po list: Me-
sečno K 5.—. — Inserati po dogovoru.

List izhaja vsak delavnik po 16. uri po-
poldne z datumom drugega dne.

Posamezna številka stane 30 vin.

Uredništvo in uprava:

Narodni dom (vhod iz Kopališke ulice)

Telefon št. 242.

Nekaj misli k naši kompen- zacijski pogodbi

Naša trgovska pogodba z avstrijsko republiko z dne 2. septembra t. l. navaja kot kompenzacijski objekt, katerega naj bi Avstrija dobavila naši kraljevini poleg drugega tudi pohištvo, in sicer za nemalo svoto 10 milijonov kron.

Dejstvo je, da primanjkuje v naši državi pohištva. Primanjkuje ga predvsem v Srbiji, kjer je najhujše razsajal vojni vihar in odkoder je neprijatelj odvozil še to, česar ni razklal in požgal. Primanjkuje ga pa tudi pri nas in na Hrvaškem, kamor se je in se še bo priselilo na tisoče rodbin iz neodrešenega ozemlja, iz pokrajin ob Soči, iz Istre, Trsta, vipavske doline itd.

Ves ta primanjkljaj naj bi krila v visoki meri Avstrija. Nehote se vsiljuje človeku kup razmišljanj.

Imam prijatelja, živečega v bosenski Tuzli. Mož je dobrosituiran trgovec, ki se je bil vrnil po prevratu z Dunaja v domovino. V Tuzli mu je bilo pred mesecem ponudeno v nakup pohištvo

iz težke orehovine v renesančnem slogu za spalnico (2 osebi, in kabinet za K 5000). Vse brezhibno ohranjeno. — »Pa zašto nisi kupil?« — «Ne trebam.» »No, pa bi bil z dobičkom odprodal, saj si trgovec.« — »Oh, dragi mi, da mi stoji to pohištvo u Beču, prodal bi lahko za K 25.000 — a kod nas?« — »Pa denimo, da bomo našo moko tako drago prodajali Avstrijcem, da bo prišlo vse skupaj v nekakšen sklad z dragim pohištvom, ali bo Avstrija, pri pomanjkanju surovin pri pomanjkanju premoga, pri pomanjkanju hrane za njene delavce sploh v stanju izpolnjevati pogodbo?«

Pa denimo tudi, da bo zadoščala obveznostim. Kakšno pa bo pohištvo, s katerim se bo preplavila nesrečna Srbija? Kakšno bo kvalitativno, kakšno pa bo tudi v umetniškem oziru?

Če rabimo izraz »umetniško«, ne mislimo na angleški Mippenaale ali francoski Louis-Seize slog, ne mislimo ne na Empire, ne na moderno Darmstadtško šolo.

Umetniška v našem smislu je vsaka stara hotinjska hiša, vsaka gostilna v

Brdih, vsaka kočica v Macedoniji, če je prikrojen njen slog, les, dimenzije in notranja razporedba njenega pohištva vsakdanjim potrebam njenih prebivalcev.

Vsak narod si je s svojim prirojenim ukusom tekom stoletij ustvaril gotove tipe svojih mobilij, jih vedno prikrojeval po časi izpreminjajočim se časom in časovnim potrebam. Tako so jele izginjati ogromne, umetno rezljane ali slikane skrinje, ko je tekstilna industrija preplavila trg s ceno bombaževino in niso imele več hraniti generacijam platnenih zakladov.

In če nam danes dobra starka odklene staro skrinjo za obleko, da nam razkaže svoje zaklade, skrbno privzdigne »patmolasto« krilo z drobnimi cveti posuto, poboža prestro svileni ruto in snežne rokavce, ali ne vidimo, da ima vsaka stvar tam notri svoj prostorček, da je skrinja ravno prav dolga, da hrani v sebi krilo, preganjeno le čez pas? In predal ob kraju, in predalca sploh, ali ne jemljejo ozira na tvarino, ki se devlje vanje? Na svileh rute, da se ne lomijo prevečkrat, na

D' Annunzio.

Raniki Ivan Cankar je l. 1915. napisal v »Slov. Narodu« podlistek, ki je za sedanje čase zelo značilen. Zato ga ponatiskujemo.

Vsak narod si izbere glasnika po svoji podobi in vrednosti. Ob tistem času, ko se je bojna furija najsilneje razmahnila po zeleni Italiji, se je razlegalo tam in preko mej le eno ime: Gabriele d'Annunzio. Kralj ni bil več Vittorio Emanuele; pesnik je bil kralj. Njegova beseda je bila beseda narodova, njegov glas je bil italijanske zemlje glas. Najžlahtnejši sad je pričal o drevesu.

Pred mnogimi leti, ko je zaslovela slava d'Annunzia po vsem prostranem svetu, sem šel, študent neboljenec, in sem si kupil knjigo, ki je imela na čelu tega pesnika ime. Prebral sem jo samo do polovice, in še do tja le s težavo in bridkostjo. To svojo žalost in ta svoj nemir sem skrival najboljšim tovarišem. Občutil sem na dnu srca, občutil strahoma, da Gabriele d'Annunzio ni pesnik. Da zasluži morda obilega občudovanja zaradi svoje besedne spretnosti, ali da ne zasluži tistega plačila, ki je umetniku prvo in nadvse: da ne zasluži ljubezni. Sodnik, ki dela zgodovino in večnost, je srce. Brat moj, preberi d'Annunzijsko tragedijo, na japonski

papir tiskano, sijajno vezano, spomni pa se kol nato na eno samo pesem Prešernovo; in spoznal boš, da imam prav.

Moža meriš najbolj pravično po njegovem vedenju z dekletom in z ženo. Tam se pokaže, koliko da je čistosti v srcu in plemenitosti v duši. D'Annunzio je v debeli knjigi opljuval žensko, ki mu je z brezprimerno nežnostjo svoje umetnosti ovila venec krog pleše in ki je bila po duši in duhu, po lepoti in čednosti tako visoko nad njim, da najvišja glorijska njegova ni dosegla sijaja njenih belih rok. In vlačuga je bil sam.

Umetnika ceníš brez skrbi po meri in vagi njegovega ponosa. Kjer se priklanja sramežljiva skromnost, tam je blizu laž; kjer se razmahuje glasen napuh, tam sta družici praznosta in strahopetnost. Ko se je d'Annunzio peljal v Egipt, je dal brzojavno po vsej vesoljnosti razglasiti, da je vzel seboj poldrug tucat pisanih kravaf. Kadar napiše knjigo, oznani na platnicah, katere in kakšne da misli še napisati, zato da se ljudje pobožno pripravijo nanje. Prepričan sem bil zmirom, da ima po Italiji in po vseh drugih deželah svoje pisarne; ker drugače bi bilo izključeno, da bi zvedeli zjutraj v Frankfurtu in zvečer v New-Yorku, kakšen verz da se je rodil snoči d'Annunziu v Nizzu. In tega verza bi Leopardi še sebi ne bil povedal, nikar da bi

ga razustil. Po mojem je stvar taka, da človek ki je evangelist svojega imeni, ni umetnik.

Bodi mu! Kdor nikoli ni bil prazen, nikoli nečimern, nikoli gobezdav, ta naj vrže kamenj nanj!

Zgodilo pa se je nekaj tako strašnega, da zastane pamet vsakemu med nami, ki je kdaj veroval v človeštvo in v človečanstvo. Pesnik nepesnik, ki ga je velik narod vzdignil na svoje rame, je oznanil svetu poezijo tatvine; in narod, ta veliki narod mu je ploskal.

V teh hudih časih se je pripetilo marsikaj, kar bo s čisto novimi črkami zapisano v knjigo zgodovine. Razumljivo pa nam je bilo vse, napol že odpustljivo. Ali za tisto stvar, ki se je pred vsega sveta strmečimi očmi razgalila v Italiji, za tisto stvar zgodovina nima besede in je ne bo imela. Preberimo historijo vse do kraja, preiščimo svoje misli do zadnjih globočin: kje je bil, kje more biti narod, ki je ploskal tatu? Ah, morda le ni res, morda so se nam listi lagali!

Ker če bi to bilo res, tedaj bi bilo nadalje tudi res, da cel narod, velik narod živi edinole od svoje preteklosti; da gloje stebila in bilke na svojem lastnem grobu. In torej bi bilo res, da je Michelangelo samo še »un

avbo in pisane trakove in molitvenik? Prav tako imajo svoje posebne dimenzije in svojo posebno razporedbo vse druge omare, postelnjaki, skledniki, predalniki, mize, klopi in stoli, najsi hranijo posodo ali obleko, perilo ali jestvino najsi služijo obrti ali domači uporabi. —

Vse je premišljeno, preskušeno po generacijah in prirojeno potrebam in navadam prebivalstva, pa tudi okolici, podnebjem in elementarnim silam, ter tvori nekakšen naroden slog.

Seveda se ta slog ne pojavlja povsod enako; drugačna je srbska kmečka hiša, drugačen han, drugačno stanovanje imovitega meščana. Drugače „biva“ Primorec, drugače gospodinj Tolminka drugače postilja črnogorska seljakinja.

(Konec prih.)

Političen pregled.

Delegat dr. Rybař o položaju. „Pravda“ prinaša razgovor z dr. Rybařem, ki pravi: Moj položaj kot delegat v Parizu in narodni predstavnik enega, potlačenega dela našega naroda mi imperativno nalaga, da se strankarsko ne izpostavljam, ampak da se popolnoma posvetim splošnim narodnim poslom. Iz tega vidika opazujem današnjo težko krizo, katere rešitev se je toliko zakasnila na škodo interesov naše mlade države. Želel sem spoznati razmere v Narodnem predstavništvu in zato sem stopil v zasebne razgovore s predstavniki in člani vseh klubov. Iz teh razgovorov in vseh drugih sestankov sem dobil jako nepovoljen vtis, ki ustvarja na mene resno skeptično razpoloženje. Od merodajnih političnih oseb sem slišal najprilnejše razumevanje današnjega položaja in potrebe skupnega dela za izhod iz tega političnega položaja, toda ravnotako sem naletel na gotove težkoče v zmislu medsebojne popustljivosti. Res da moji razgovori niso imeli nobenega pooblaščenega posredovalskega značaja in radi tega ne morem govoriti o stvarnih pogojih za vstop posameznih skupin in oseb v vlado. Toda govoriti pa moram o stvari, ki mora zbuditi resne skrbi vsakemu, ki želi dobro naši državi. Dolgotrajna kriza in še najbolj pomanjkanje upravnih direktiv sta

soldo in Lionardo blebetav »cicerone«. To-like strahote pa nočeta ne zemlja, ne nebesa. Težko mi je bilo to povedati, verjemite mi! Ali kje je zdaj slovenska duša, ki bi ne trpela, ki bi ne iskala, kam da naj izlije svoj srd in svoj gnus! Tebe, prijatelj, tebe vprašam pred vsemi drugimi: kaj praviš zdaj ti, ki si opeval soško dolino? Kako boš zdaj štel križe in znamenja? Ne boš jih preštel, o, in ne boš se jim več smehljaj! Ker ni jih postavila moška ljubezen z Brd in iz Trente; postavila jih je tatinska roka, opljuvala so jih lažnjiva usta.

Jaz sem hodil po onih krajih. Zvesti tovariši me je vodil po Brdih, pokazal mi solinčo Furlanijo; in nadvse, nadvse: pokazal mi je ljudi, ki so tam. Poldrugo tisočletje so branili svojo čast in svoje ime zoper barbare z juga — in zdaj? Zdaj da naj bi ta sijajni narod sklonil svoja moška pleča pod jarem sicilijanske kulture? Da naj bi bil zaslužjen, kakor so zasluženi beneški Slovenci? Vse je mogoče na svetu, ali to ne sme biti mogoče.

Človek pa je star, izkušen in pokvarjen; zato je bilo mogoče, da je pesnik opeval tatvino. Da je pesnik v imenu svojega naroda oznanil, da okrađe narod. Sam Shakespeare bi si ne izmislil tolike sramote; življenje je hujše.

zбудili največje nezadovoljstvo v narodu. To je popolnoma razumljivo, če se pogleda na splošni položaj, v katerem se nahajamo bodisi na zunanji ali na znotraj. To nezadovoljstvo je izvalo najhujšo kritiko, toda ne v tisti smeri, v kateri bi se morala vršiti kritika. Na našo največjo žalost dobiva nezadovoljstvo čisto plemenski značaj. Če se bo ista v tem zmislu ojačila, potem bo prišlo na vprašanje vse to, kar smo s tolikimi žrtvami dosegli. Namesto, da bi kritika zboljševala naše težke gospodarske in socialne pogoje, v katerih se nahajamo, hodi kritika vedno bolj na pot nesloge naših treh plemen in na pot medsebojnega obtoževanja. Da danes stvar tako stoji, je temu vzrok predvojno mišljenje naših starejših ljudi vseh treh plemen, ki se nikakor ne morejo popolnoma uživati v novo dobo in v novo stanje. Ta pojav mora vzbuditi najresnejšo skrb v vsakem človeku in mi moramo za ta pojav kolikor mogoče najti zdravila. Kar se mene tiče, sem si popolnoma svest resnosti položaja, v katerem se nahajamo, toda prepričan sem vendarle, da se bo za naš troimenski narod končalo vse dobro. Jaz trdno verujem, na dober vpliv naše omladine, ki bo s svojimi modernimi idejami morala pomladiti tudi naše starejše ljudi.

Dnevne novice.

Imenovanje. Njegovo Visočanstvo prestolonaslednik Aleksander je imenoval gospoda dr. Ivana Raišpa, sedanjega praktičnega zdravnika v Mariboru za definitivnega primarija na internem oddelku bolnišnice v Celju. Čestitamo!

Kako so klerikalci gospodarili. Pri reviziji deželnega gospodarstva na Kranjskem, ko so bili klerikalci neomejeni gospodarji, razkrivajo kaj lepe stvari. Deželni glavar kranjski in bivši načelnik Vseslovenske ljudske stranke je porabil iz deželnega denarja za svoje privatne vožnje z avtomobilom do konca leta 1917 znesek 55 000 kron po tedanji valuti. Mož se je vozil na sprehod, na klerikalne shode, davkoplačevalci pa so morali plačevati. Klerikalni deželni poslanci kranjski, pa tudi drugi klerikalni voditelji so dobro vedeli zato, toda nihče se ni zganil. Mislili so, vsaj naš kmet tega itak ne bo izvedel. Če bi pa izvedel, bo pa klerikalno časopisje za to skrbelo, da tega ne bo verjel. Napredni listi so že l. 1914 in 1915 opozarjali na to dejstvo, toda klerikalci so tajili ter nas zmerjali z lažnjivci. Seveda bodo danes rekli, da jih to nič ne briga, ker so dali dr. Sušteršiču brco. Toda deželno gospodarstvo kranjsko pod neomejeno klerikalno vlado je jasen dokaz, kaj znajo naši klerikalci, če pridejo na krmilo. V kratkem bomo priobčili še par drastičnih primerov tega slavnega, za kranjskega davkoplačevalca uničevalnega klerikalnega gospodarstva.

Umetnost za kruh. V petek se je vršil na Dunaju kabinetni svet, ki je trajal nad pet ur in ki se je bavil s prehrano avstrijske republike. Kakor poročajo dunajski nedeljski listi, hoče kabinetni svet spriti strašnega položaja v prehrani poseči po naravnost obupnem sredstvu, da dobi valuto. Dragocene slike hočejo prodati v inozemstvo, da pokrijejo izdatke za inozemske dovoze žita. Dozdaj so menda že vse zastavili železnice, dunajsko mestno plinaro, rudokope itd., zdaj bodo pričeli prodajati. In časopisje vprašuje: Ali bodo slike, ki pridejo vpoštev, nudile dovolj pokritja za številne milijone kron, ki so potrebni za uvoz žita? Turčija namerava zastaviti kronske dragocenosti, avstrijska republika prodaja svoje umetnine, da si napolni svoj prazen želodec. In še so ljudje, ki se navdušujejo za republiko Avstrijo.

Slovenski častniki, ki so prosili za sprejem v armado, a bili odklonjeni, naj naznanijo svoje naslove z navedbo šarže in podatke o dosedanjem službovanju pismeno narodnemu poslancu dr. Dinku Pacu, Ljubljana, Rimska cesta 20, I nadstropje.

Male letalske nezgodice po nedeljskih koroških taborih. Naš jugoslovanski letalec poročnik Viljem Peternel se je v soboto dvignil v Ljubljani ter preletel progo od Ljubljane do Dobrlivesi v 35 minutah. V

Dobrlivesi se je nato v nedeljo ob 11. dopoldne dvignil z generalom Maistrom ter poletel v Borovlje in v Loče, od tod zopet nazaj v Borovlje ob Vrbskem jezeru ter nato v Dobroves, kamor je dospel ob 3. popoldne. Ob 4.5 se je letalec dvignil s poverjenikom dr. Verstovškom, da poleti v Ljubljano. Imela pa sta neugoden veter in slabo vreme. Razentega je vrh Karavank zmanjkalo bencina, vsled česar sta se morala v Savinjski dolini spustiti na tla, od koder sta se v ponedeljek zjutraj vrnila v Ljubljano. V nedeljo zjutraj je hotelo iz Ljubljane na Koroško poleteti še drugo letalo. To se je pa med potjo pri Domžalah ponesrečilo ter pokvarilo.

Južna železnica. Začasno so za tovrni promet zaprte proge državne železnice Sisek—Zemun in Dugoselo—Novska. Zaprte so tudi postaje Zagreb južni kolodvor in državni kolodvor. Ker ni upanja, da se te proge in postaje v doglednem času odpro in je razentega začelo primanjkovati voz, ni treba strankam donašati ali vpošiljati vozniš listov za prevozno dovoljenje, ker se ti sploh ne izdajajo za navedene proge oziroma postaje.

Volitve v trgovski gremij v Celju so se izvršile v sredo, dne 24. septembra. Izvoljeni so bili slovenski kandidati in sicer za predsednika R. Stermečki, v odbor pa: Leskovšek, Sirec, Lukas, Strupič, Kramar, Ferlež; za namestnike: Molan, Treibenreif in Močnik. Nemci, ki so doslej absolutno gospodarili v tej korporaciji, so dobili po 40 glasov, Slovenci čez 70.

Podpišemo. Osješka »Hrvatska Ohrana« naznanja, da odslej ne bo več priobčevala raznih notic in obvestil uradov, društev in podjetij brezplačno med dnevnimi vestmi, marveč edinole kot plačane oglase. List pravi, da jemljejo te notice, ki so vedno namenjene le ožjemu krogu interesentov, preveč prostora drugim splošno zanimivim vestem, ki vsled tega izhajajo zastarane. Istotako se uprava lista ne more odreči dohodkom iz oglašanja gornjih vesti. Uredništvo in uprava naznanjajo, da se ne bo dovoljevala nobena izjema.

Tihotapstvo na meji preko Schwarze bi se lahko zdatno omejilo, če bi finančna straža v Špilju oziroma v Kadgoni odvzela potnikom prtljago, jo numerirala, shranila v posebnem želez. vozu pod nadzorstvom dveh mož, in izročala prtljago potnikom šele na postajah, ki leže na našem ozemlju. To bi ostalo nam paketov, ki so bili sicer namenjeni preko »Schwarze« v Nemško Avstrijo!

Likvidacija avstro-ogrske banke. »Trgovski Glasnik« poroča: Ob priliki obračuna z avstro-ogrsko banko se bodo likvidirale samo one krone, ki se nahajajo v nevtralnih državah. Vsi drugi bankovci, ki se nahajajo v državah, nastalih na razvalinah nekdanje Avstro-Ogrske, se izključujejo iz likvidacije.

Poštni nabiralniki. Občinstvo se opozarja, da se morajo posladi pisemski nabiralniki v prebarvanje v Ljubljano. Odposlalo se bode najprej polovico nabiralnikov in sicer po možnosti istih, ki so v bližini tukajšnjih poštnehi uradov. Občinstvo se prosi, da potrpi, dokler ne bodo nabiralniki gotovi, oddaja medtem pošiljke pri poštnehi uradih ter opusti nepotrebne pritožbe.

Trgovski promet z Anglijo. Privilegirana trgovinska agentura kraljestva SHS v Londonu sporoča trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da je angleška vlada pripravljena podpirati uvoz v Jugoslavijo s tem, da bo nudila angleškimi tovarnarjem in eksporterjem možnost, prodajati blago tudi na kredit. Organizirala bo v lastnem delokrogu varstvo teh kreditov. Interesentje, ki se zanimajo za uvoz iz Anglije dobe natančnejšo informacijo v trgovski zbornici v Ljubljani. Priponimo, da ima naša država privilegirano trgovinsko agencijo v Londonu. Naslov njen je: Privileged Commercial Agency of the Serbs, Croats and Slovenes, 22 Henrietta Street, Covent Garden, London, W. C. (2).

Dvorazredna trgovska šola v Mariboru. Vpisovanje na trgovski šoli se vrši l. in 2. oktobra t. l. na bivšem deželnem ženskem učiteljsku (vhod iz Hamerlingove ulice), in sicer oba dneva od 9. do 11. ure. Predložiti je krstni list in zadnje šolsko izpričevalo. Vpisnina in prispevek za učila je enkratni znesek K 20.—, šol-

nina pa mesečno K 30.—. V uvaževanju vrednih slučajih se dovoli oprostitev plačevanja šolnine. V pripravljajni razred se bodo sprejeli brez vsakega izpita učenci in učenke, ki so vsaj 13 let stari in z dobrim uspehom dovršili ljudsko šolo. V I. letnik se bodo sprejemali: 1. brez vsakega izpita tisti učenci in učenke, ki so vsaj 14 let stari in so z ugodnim uspehom dokončali 4. razred kake srednje šole ali popolno meščansko oziroma 8. razredno ljudsko šolo; 2. tudi drugi vsaj 14 let stari učenci in učenke, ako napravijo izpit iz slovenskega in nemškega jezika, računstva, geometrije, prirodopisa, zemljepisja in prirodoznanja. Pri izpitu se zahteva toliko znanja iz imenovanih predmetov, kolikor si ga pridobijo učenci v pripravljajnem razredu. Izpiti za I. letnik se vršijo 3. oktobra ob 8. uri dop. v šolskih prostorih. Hamerlingova ulica 9/I. Redni pouk se prične 6. oktobra t. l.

Trgovca Prešeren na Glavnem trgu prodaja namesto makaronov prah. Kako pride občinstvo do tega, da mu mora za drag denar plačevati prah, ki ga pomete po prodajalni. Opozorjamo obrtno in zdravstveno oblast na to!

Deška meščanska šola v Mariboru. Redni pouk se prične v četrtek, dne 2. oktobra t. l. ob 8. uri. Točen in polnoštevilčen obisk je stroga dolžnost učencev. Učne knjige na razredih z nemškim učnim jezikom ostanejo razen zemljepisja in zgodovine neizpremenjene. Knjige za razrede s slovenskim učnim jezikom bodo določene prvi šolski dan. Ravnateljstvo.

Umrli so: Rozalija Bračko, javna bolnišnica; Marija Brodnik, Pobrežje, Zrkovska cesta 48; Franc Jenschniger, Franc Josefsrasse 39; Jakob Kokot, javna bolnišnica; Ida Cinotti, javna bolnišnica; Julijana Kohl, Tezno, Ptujška cesta; Spasoje Poznan, vojak, mariborska voj. bol. II; Anton Kaiser, javna bolnišnica; Josef Dworschek, Počkova 277; Hedvika Hodžar, javna bolnišnica; Lidvina Markwart, Studenci, Okrajna cesta 23; Alojz Rednok, vojak, marib. voj. bol. I.; Karel Smasek, javna bolnišnica; Roza Čzaszar, Kaserngasse 5; Elizabeta Ferš, Krčevina 53; Amalija Ralca, javna bolnišnica; Josip Juretič, vojaška bolnišnica I.

„Jugoslavenski vinogradar i voćar.“ Izašao je treći broj mesečnika „Jugoslavenski vinogradar i voćar“ sa slijedećim sadržajem: Nekoji vinogradarski poslovi. Trgovina s voćem. Novi lozni matičnjaci. Priredba crnog vina. Puklavec: Nove smeri u vinoreji. O podizanju uzornih šljivika u Jugoslaviji. O uzgoju bresaka. Glasoviti voćari. Uputa za provedbu pokusa s umjetnim gnojima u vinogradima. Obradivanje tla u voćnjacima. Zašto se nekoja vina mute? Šljivici u Bosni i trgovina šljivom i njenih produkata. M. U.: Vinski zakon. Koliko imade Jugoslavija vinograda? Obustavljena naplata poreza na vino u Hrvatskoj. Povjerenstva za kontroliranje vina u županiji ličko-krbavskoj. Fakultet za gospodarstvo i šumarstvo na zagrebačkom sveučilištu. Prilog trgovinskom ugovoru od 1. septembra 1919. godine odnosno odredaba o mogućnosti trgovinskog prometa za izvesne artikule a bez novčane cirkulacije (vina). Stanje vinograda i voćnjaka u Jugoslaviji. Narodno gospodarstvo. Trgovina. Razno. Pretplata iznosi godišnje K 24.—, a šalje se na upravu „Jugoslavenski vinogradar i voćar“ u Zagrebu, Strossmayerova ulica 6.

Gledališke vesti.

Koncert Zlatka Balokovića v slovenskem mestnem gledališču se vrši, kakor že omenjeno, v četrtek 2. oktobra, točno ob pol 20. uri zvečer. Izbrani spored koncerta je sledeči: 1. Mozart, koncert za gosle D-dur. Allegro-Andante-Allegro. (Kadence od F. Davida.) 2. Bach: Giocosa — (Odmor.) — 3. a) Massenet: Medikation; b) Olgar: Capricienne; c) Sevcik: Holka modrovka; 4. Wieniewsky: Carneval russe. Za ta izreden večer vlada že sedaj veliko zanimanje, zlasti ker nam bode nudil poseben umetniški užitek. Radi velikih stroškov s kojimi se je omogočila ta izvanredna prireditev, je nekoliko zvišana cena vstopnic, koje se že dobe v predprodaji pri gledališki blagajni. V

soboto premijera izvrine ljudske zgodbe F. S. Finžgerja „Veriga“, ki je dosegla na ljubljanskem odru v prošli sezoni izreden umetniški uspeh. Glavne vloge so v rokah onih umetnikov, koji so jih tudi kreirali. Predstava se vrši izven abonementa. U. P.

Dopisi.

Od Sv. Lenarta v Slov. gor. Akademično izobraženemu dopisniku »Straže«. Že nekaj časa dopada Vam, zaletavati se med drugimi tudi v vsakem oziru zaslužne trške može. Povejte mi, izobraženi nestanovitni gospod, ali ni gospod dr. Gorišek edini v trgu, ki v prvi vrsti in neustrašeno dela za občni blagor tukajšnjega prebivalstva? Ako ste pravični, boste rekli da. In take može se napada in draži? Kaj pa delate Vi, ki posnimate v narodnem oziru škodljivega rujavega hrošča? Skoro vsako leto živite drugo življenje. Danes ste strasten liberal, jutri klerikalec, potem nemčur in končno »überall«! S tem Vam napovem boj s peresom. Še en žaljivi dopis iz Vašega peresa, pa objavim Vaše in svoje ime. Naj čuje zemlja in nebo, kar vrbci že o Vas poje.

Iz porotne dvorane.

V torek, 23. septembra.

Vlomi v Mariboru.

Kmalu bo leto, kar so vzbudili predzrni vlomi pri urarju Karnerju in hotelirju Fellingnerju veliko senzacijo in pozornost. Dolgo časa vlomcem ni bilo mogoče priti na sled, končno pa jih je vendarle dosegla roka pravice. Zaprti so bili Karl Robinšek, Adolf Majer in Karl Kopčič, ki pa odločno tajijo. Potrebna šo še nadaljna zaslivanja in proizvodbe, zato je bila razprava preložena.

V sredo, 24. septembra.

Malopriden hlapec.

18 let stari Miha Vodusek iz Šoštanja je služil pri posestniku Ignacu Završniku v Arlici za hlapca. 10. junija t. l. je vprašal svojega gospodarja, kaj boče drugi dan delal, na kar mu je ta naročil, naj vozi hlode iz gozda na žago. Drugi dan je Vodusek res zapregel voz, dal na voz potrebne verige, dve konjski odeji, nekaj sena in ovsa ter se odpeljal proti gozdu, ki leži v bližini gospodarjevega gospodarskega poslopja.

Sohlapec Franc Mihelič pa je takoj po njegovem odhodu opozoril Završnika, da se je Vodusek prejšnji dan izrazil, da namerava oditi s konji in vozom v Nemško Avstrijo. Gospodar tega ni hotel verjeti. Ko ga je pa najemnik Anton Gorak opozoril, da hlapca ni videl v gozdu, je poslal dekle k orožnikom in napravil ovadbo. Vodusek se je med tem peljal in sicer naprej v smeri proti gozdu. Ko je že bil toliko oddaljen, da ga nihče ni več videl, je krenil na glavno cesto, ki vodi proti Ribnici in potem dalje proti Breznem.

Orožnik Franjo Pšeničnik ga je začel takoj zasledovati. Vzel je s seboj najemnika Antona Goraka in posestnika Lenarta Jamnika. Ob pol 13. uri so ga dohiteli na Remšniku v neposredni bližini demarkacijske črte. Ko ga zagledajo, je orožnik Goraka in Jamnika na desno stran ceste poslal, sam pa se je podal v gozd na levi strani ceste in potem iz gozda naravnost proti Voduseku.

Na ta način so obdolženca ustavili in zgrabili. Priznal je takoj, da se je nameraval podati v Ivnik in pozneje naprej proti Wildonu. Izjavil je, da bi ga ne bili zasačili, če bi ne bil konjev krmil, ker je imel samo še pol ure vožnje do Ivnika. V Nemški Avstriji si je hotel iskati z vozom in konji zaslužka.

Voz s konji so nato pripeljali Ignaciju Završniku nazaj, Voduseka pa so oddali v preiskovalni zapor.

Vrednost voza s konji znaša nad 20.000 K, zato je prišel pred poroto.

Ker je Miha Vodusek še mlad in kar še

ni bil kaznovan, je bil obsojen na eno leto težke ječe, poostrene z enim trdim ležiščem na mesec. Vstrel se mu je preiskovalni zapor.

MALA OZNANILA.

Prav dobra hrana, opoldan in zvečer, se dobi. Irma Thür, Parkova cesta 18, pritičje desno. 2-2

Prodajam zimsko suknjo (moško), rjavo, gleško blago, 800 K. Naslov v uredništvu.

Prevzetje brivnice!

Slavnemu občinstvu v mestu in na deželi uljudno naznanjam, da sem prevzel od gosp. J. Gredliča

brivnico v Tegetthoffovi ulici 22

in prosim slavno občinstvo za nadaljno naklonjenost.

Zagotavljam točno in čisto postrežbo ter se priporočam z odličnim spoštovanjem

Fran Novak

2-1

brivski mojster iz Gorice.

Zadnje vesti.

(Posebna telefonska in brzojavna poročila „Mariborskemu delavcu“).

Reško vprašanje v italijanskem parlamentu.

Rim, 29. septembra 1919. „Agenzia Stefani“ poroča: V večerajšnji seji italijanske zbornice je imel minister za zunanje zadeve Tittoni govor, v katerem je obrazložil mednarodni položaj Italije, posebno z ozirom na reško vprašanje. Ministriški predsednik je nato izjavil, da more sprejeti le Leonardo-Bianchi-jev dnevni red, ki pravi: „Zbornica ponovno povdarja italijanski značaj Reke in prehaja v zaupanju na akcijo vlade na dnevni red“

Pariz, 29. septembra 1919. „Journal“ poroča iz Rima: Potem ko se je nedeljska seja italijanske zbornice prekinila vsled ljutega spopada med pristaši aneksije Reke in socialisti, se je seja v noči od nedelje na ponedeljek nadaljevala. Nekateri poslanci, med njimi Orlando in Turati, so podali kratke izjave. Nato se je vršilo glasovanje. Prvi del dnevnega reda, ki priznava Reko kot italijansko, je bil sprejet soglasno. Drugi del dnevnega reda, ki prepušča rešitev reškega vprašanja vladi, je bil sprejet z 218 proti 148 glasovom, pri čemer se je 10 poslancev vzdržalo glasovanja.

Wilson zahteva izpraznitev Reke.

Berolin, 28. septembra 1919. „Berliner Tageblatt“ poroča iz Haaga: Neka korespondenčna agentura izve iz Rima, da zahteva Wilson v zadnji svoji noti izpraznitev Reke.

Avstrijski vojni ujetniki ponesrečili v Italiji.

Curih, 28. septembra 1919. O veliki eksploziji municijskega skladišča pri Benetkah, kjer so bili večinoma avstrijski vojni ujetniki zaposleni, so došla natančnejša poročila, iz katerih je razvidno, da je število pri eksploziji usmrčenih Avstrijcev večje, nego se je prvotno sporočilo. Število 40 mrtvih, kakor poroča „Secolo“, je mnogo prenizko. Že pri prvem apelu so dognali, da manjka 51 avstrijskih vojnih ujetnikov, ki so bili zaposleni v municijskem skladišču. Število ranjenec je precej veliko, med njimi skoro sami avstrijski vojni ujetniki. Kmalu po tej eksploziji se je dogodila druga eksplozija v Bresciji. Tudi tu so bili usmrčeni avstrijski vojni ujetniki. Baje gre za eksplozijo bomb, vendar še ni natančnejših podatkov.

Boj za Reko.

Pariz, 29. septembra 1919. Kakor poroča »Matin« je Nitti v kronskem svetu izjavil, da miro na konferenca v reški zadevi nikdar ne more priznati izvršenega dejstva, ker je sicer nevarnost, da bi hoteli posnemati vzgled d'Annunzia tudi Grki v Traciji, Čehoslovaki v Tešnju in Jugoslovani v Celovcu. Ako bi se to res zgodilo, potem mirovni konferenci ne bi ostalo drugega, nego da se razide. Vorašanje Reke — pravi »Eclair« postaja od ure do ure resnejše. Jugoslovansko poslaništvo je s svojo vlado v nepretrgani brzotjavni zvezi in jugoslovanski krogi v Parizu izjavljajo popolnoma odkrito, da Jugoslaviji ne bo preostajalo nič drugega, da bo sama posegla po potrebnih sredstvih, če konferenca ne more dati izvesti svojih sklepov in če je italijanska vlada brez moči.

Držanje italijanske armade.

Amsterdam, 29. sept. »Daily Telegraph« poroča iz Rima, da bi na vsak poskus vlade, vojaško nastopiti proti d'Annunziu, odgovorili z ustajo armade.

Wilson zahteva izpraznitev Reke.

Berlin, 29. sept. »Berliner Tageblatt« poroča iz Haaga: Neka korespondenčna agentura izve iz Rima, da zahteva Wilson v zadnji svoji noti izpraznitev Reke.

Razne novice.

Kako je na Japonskem. Svetovna vojska, ki se je japonska aktivno skoraj ni udeležila, je tudi deloma segla s svojimi učinki v gospodarske odnose države vzhajajočega solnca. Demokratske težnje ter odpor konservativnih slojev, ki so se nedavno pojavili pri vprašanju ratifikacije mirovnega dogovora, so povzročili politično negotovost ter zvišanje življenjskih potrebščin, tako da je notranji položaj japonske države jako resen. Cena rižu, po katerem se ravna cena vseh drugih pridelkov, je danes 56 jenov za koku (t. j. 7481 kron za 100 kg predvojnega kurza), kar pomeni trikratno zvišanje predvojnih cen. Japonsko vlado skrbi bližnja bodočnost.

Državna posredovalnica za delo, podružnica za Maribor in okolico. V preteklem tednu (od 15. do 20. septembra) je iskalo delo 86 moških in 46 ženskih delavskih moči. Delodajalci so iskali 71 moških in 32 ženskih delavskih moči. Posredovani so se izvršili 45. Od 22. februarja 1919 do 20. septembra 1919 je iskalo delo 3688 delavskih moči, delodajalci so pa iskali 3591 delavcev. Posredovani so se izvršili v tem času 872. Delo iščejo pisarn. moči (moških in ženskih) (69), trgov. pomočniki in prodajalke (84), mesarji, mlinarji, peki (35), krojači in šivilje (80), natakarji in natakarice (26), strojniki in kurjači (22), ekonomski, rudarji, železostugarji, ključavničarji, mehaniki, služkinje, sobarice, kuharice itd. V delo pa sprejme posredovalnica mlinarje (3), kurjače v opekarno, usnjarske pomočnike, zidarje, tesarje, mizarje, čevljarje, drvarje, delavce v opekarno, železostugarje in ključavničarske učence, vinarke, služkinje, sobarice, kuharice itd.

Slovensko mestno gledališče

REPERTOIRE:

V torek 30.: Ob 820.: »Tugomer«, abonn. A.
V sredo 1. oktobra: Zaprt.
V četrtek 2.: Ob 820. uri: Koncert »Zlatko Baloković« violini virtuoz.

Poslano!

Predno prodaste briljante, zlato in srebrnino. vprašajte za najvišje cene pri Antonu Kliffmann, urarju, Maribor, Tegetthoffova cesta 27.

Pohišstvo

Spalne, jedilne in gosposke sobe, kuhinjska oprema, podložki, modroci, otomane, spalni in dekoracijski divani, postelje, omare, mize in stoli iz mehkega in trdega lesa, železne postelje in umivalniki ter vse vrste lesenega, železnega in tapetiranega pohištva v vsakem slogu od proste do najfin. izvršitve po jako nizkih cenah pri trdnici za pohištvo

KAREL PREIS, Maribor
Stolni trg št. 6.

Svoboden ogled!

Ceniki zastoj!

Oznanila »UNION-PRORAGANDE«, Maribor.
Gospodarska ulica št. 25.

Barva vsakovrstno blago
Kemično čisti obleke
Pere in svetlolika
ovratnike, zapestnice in srajce.

JOS. REICH
Maribor, Gospodarska ulica 38

Poštna naročila se izvršujejo točno.

Svoji k svojim!

Arhitekt

Hubert Misera

mestni stavbinski mojster

Maribor, Cesarjska cesta št. 20, Lutrova ulica št. 10

prezame

vsa stavbinska in tesarska dela, adaptacije, popravila, nove stavbe, strokovnjaško in po najnižji ceni.

Zaloga apna, cementa, opeke in drugih stavbinskih potrebščin.

Potrebujem več

drvarjev in oglarjev.

Plača in hrana po dogovoru.

DRAGO KOBI, lesna trgovina, Maribor.

Trgovina kolonijalnega blaga
na debelo in drobno

Vladimir Pavlišek

Maribor, Grajska ul. 16

se priporoča!

Restavracija in hotel

pri »Zamorcu«

(hotel »Mohr«), Maribor

Izborna pristna vina. — Lepe tajske sobe.
— Najboljša jedila. — Klubova soba. —
Prostori vrt.

Za obilen obisk se priporočata

Franc in Pavla Jančer.

Brata Vošnjak

PTUJ

Trgovina z usnjem, čevlji in
surovimi kožami.

Elegantni box calf in chevreaux
čevlji. — Fini čevlji iz črne
in ružave teletine. — Navadni
čevlji iz ružave kravine, pod-
platni in podpetni cveki, drete,
platno.

J. Božič

Maribor, Tegetthoffova cesta 34

Modni atelje za gospe in gospode.
Naročila po meri se solidno in
točno izvrše. Vojaške uniforme se
izgotovijo v najkrajšem času.

Zaloga vsakovrstnih oblek za
moške in dečke, kakor tudi vo-
jaške čepice ter epolete.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Mariboru

Delniška glavica 15.000.000 K

CENTRALA V LJUBLJANI

Rezervni fondi nad 4.000.000 K

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Obrestnje vloge na kuzlilce in na tekoči račun s 3 odstotkov brez odpovedi,
proti trimesečni odpovedi s 3 in četrti odstotkov čistih.
Kupuje in prodaja derivate, valute, vrednostne papirje itd., eskontira menice, de-
vize, vrednostne papirje itd.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive.
Daje trgovske kredite pod ugodnimi pogoji in predjume na vrednostne papirje
in blago.
Izvršuje vse bančne transakcije.